

Monumentnummer*: 531556

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 september 2014
Kadaster deel/nr 82656/91

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*		
Nieuwegein	Nieuwegein	Utrecht		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Jutphaas	D			1977

Omschrijving**

Cluster 50. Rest Damsluis D.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

REST DAMSLUIS D ten oosten van het Fort bij Jutphaas als een van de afsluitingen van de fortgracht. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluizen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Soms moesten lokale peilverschillen tussen afzonderlijke poldereenheden worden gehandhaafd door het opnemen of gebruiken van keersluisjes in bestaande kades of dijken. Hiertoe zijn vaak schotbalkkeringen in vaarten of zelfs in coupures in kades toegepast, maar ook zogenoemde verlaten met houten of ijzeren hefdeuren of duikers met schuiven zijn voor dit doel benut. In het geval van de damsluis ten oosten van het Fort bij Jutphaas is een speciaal hiertoe gebouwde damsluis in de buitenoever van het fort opgenomen, die een kering tussen de fortgracht en de omgeleide Overeindse Wetering vormde.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

REST DAMSLUIS D, gelegen aan de oostzijde van het Fort bij Jutphaas en bestaande uit twee gemetselde landhoofden, voorzien van functionele natuurstenen onderdelen en voorzien van schotbalkspinningen. De van 1819 daterende sluis vormde een scheiding tussen de (omgeleide) Overeindse Wetering en de gracht rond het fort, waarmee het peil gesteld en gehandhaafd kon worden.

Waardering

REST DAMSLUIS D, aan de oostzijde van het Fort bij Jutphaas is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing en waterwerken, die gebaseerd zijn op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk de rest van een damsluis met schotbalkkering.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het in samenhang met een of meer nabije, al dan niet meer aanwezige sluizen het principe van de werking van het stellen en handhaven van een grachtpeil kan laten zien.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering tamelijk goed herkenbaar zijn.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument